

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 30.— Din. za naročnike v inozemstvu 40.— Din. letno.
Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 75 para za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 25 Din.

**Telefon uredništva
štev. 312.**

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 75 para za nadaljnja uvrščenja primeren popust.
Oznaniila sprejema upravništvo lista.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I.**

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

„Narodna prosveta“ i pokrajinsko učiteljstvo.

Glavni odbor UJU obratio se jednim dopisom na poverništvo UJU u Ljubljani da bi mu isto pomagalo posredovati u stvari pretplate za »Narodnu Prosvetu« kod pretplatnika u Sloveniji i za pridobivanje novih pretplatnika.

Uži savet primio je na znanje izveštaj naših zastupnika, koji su bili u Beogradu, iz kojega se razabire da se »Nar. Pr.« nalazi u teškom položaju. Ujedno se uži savet bavio s apelom i izveštajem pripćenog u »Nar. Prosv.«.

Uži savet je ustanovio, da položaj »Narodne Prosvete« nije tako kritičan, jer list ima sigurno veliku budućnost. List treba da se pre reorganizira i da se ispuni nekoje neophodno potrebne preduvete, ako hoćemo da list zbilja postane glavno glasilo UJU i ako hoćemo, da se raširi i u mase učiteljstva u pokrajinama izvan Srbije.

Ti predmeti su sledeći:

1. »Narodna Prosveta« morala bi postati zaisto centralni organ UJU ne samo po imeu, nego i po sadržini. Za to je neophodno potrebno:

a) da uredništvo »Nar. Prosv.« nade i organizira u svim pokrajinama (Sloveniji, Hrvatski, Slavoniji, Bosni i Hercegovini, Črni gori, Dalmaciji, Vojvodini i Južni Srbiji) stalne izvestitelje dopisnike, koji će stalno i redovito izveštavati o glavnim, važnijim školskim i prosvetnim pitanjima i gibanju učiteljstva u pokrajina, ma. Delomično je to i zadaća glavnog uredništva »Nar. Prosv.« da potraži suadnike koji će crpiti i pisati izveštaje iz staleško-političkih glasila poverništva UJU za glavno glasilo. Treba da se izrazi princip o potpunoj ravnopravnosti članaka pisanih u srpsko-hrvatsko-slovenačkom jeziku i neka uredništvo »Nar. Prosv.« dobije pomoćnika u Beograd za sauredivanje dopisa u slovenačkom jeziku.

b) »Narodna Prosveta« mora postati točan informativan list učiteljstva, koji će informirati učiteljstvo i tačno o svim materijalnim i pravnim novostima, koje se tiču učiteljstva cele države, to je o svim prosvetnim i školskim zakonima koji se prijavljaju o svim činovničkim zakonima, koji se tiču i učiteljstva, o svim

na ovo odnosećim se ministerijalnim uredbama koje se prijavljaju i koje izadu, o položaju i stanju, u kojemu se od vremena do vremena u tim pitanjima nalazimo; o gibanju i novostima u Ministarstvu Prosvete; o delovanju Glavnoga Prosvetnoga Saveta u Beogradu i raspravama i zaključcima, što ih učini.

c) »Narodna Prosveta« mora postati inicijativan organ za poverništva UJU u celoj državi i za kotarska (srpska) učiteljska društva. Zato mora donasati tačno stanovište Glavnoga Odbora UJU o svim aktuelnim prosvetnim školskim i staleškim pitanjima, koja se pojave i koja se tiču cele države, starati se mora kritično sa svima aktuelnim programatičnim pitanjima, koja u tom pogledu sledimo.

d) Učiteljstvo mora otvarati državne prosvetne, školske i staleške probleme i učiteljstvo zainteresirati za njih i paziti kako je u tom pogledu u drugim naprednijim državama.

2. a) »Narodna Prosveta« mora da izluči sve političke i druge vesti koje nemaju nikakve veze sa prosvetom, školsvom i učiteljskim staležem.

b) Narodna Prosveta mora da odstrani lokalna pitanja, koja su do sada prevladavala, a koja se tiču isključivo Srbije. Takva pitanja neka se rešavaju u posebnom staleškom glasilu, koje neka osnuje poverništvo UJU u Beogradu za Srbiju posebno.

3. Glavni Odbor UJU neka razmišlja o tom, kako bi »Narodna Prosveta« izlazila samo jedanput nedeljno. Time bi se troškovi za polovinu smanjili, pretplata bi se snizila, a učiteljstvo moglo bi se iz materijalnih obzira lakše pretplatiti i uredno plaćati.

4. Glavni Odbor UJU neka razmišlja o tom ne bi li se možda dalo štampanje lista preneti u koju drugu štampariju ili provincijalno mesto (n. pr. »Natošević«, Novi Sad), gde bi tisak bio jeftiniji, te bi se s tim i pretplata snizila a list bi se lakše raširio među učiteljstvo cele države.

5. Jedan od manjih i bistvenih uveta za raširenje »Nar. Prosv.« u pokrajinama izvan Srbije bio bi i taj, da bi »Narodna Prosv.« barem delomično, u većem obsegu nego do sada tiskana bila i latinicom.

6. Glavni Odbor UJU neka razmišlja o tom da sva poverništva UJU dobiju svoja pokrajinska glasila. Tako treba, da preuzme uz već postojeća (pov. Ljubljana — »Učiteljski Tovariš«, pov. Zagreb — »Jedinstvo« pov. Split — »Pokret«) još: pov. za Bosnu — »Nova Škola«, pov. za Vojvodinu — »Učiteljski Vesnik« pov. za Južnu Srbiju — »Prosvetni Radnik« kao staleška glasila svojih poverništva i pov. Beograd neka osnuje svoje staleško pokrajinsko glasilo, da »Nar. Prosv.« ostane isključivo centralni staleški organ UJU.

Ova pokrajinska glasila poverništva UJU neka razbreme »Nar. Prosv.« od lokalnih pokrajinskih izveštaja i izveštaja sreskih učiteljskih društava iz pojedinih pokrajina.

Sva poverništva neka uvedu obližatnu pretplatu na pokraj. staleško glasilo

i pretplata neka se podmiruje skupno sa članarinom.

Na taj način ojačala bi staleška svest kod svih članova poverništava i pokraj. glasila poverništava imala bi najmanje toliko pretplatnika na list, koliko bi pover. imalo članova.

7. Uz tako utvrđenu stalešku svest moći će se misliti i na to, da se i »Nar. Prosv.« uvede obližatno za sve članove UJU i poverništva UJU sabrala bi pretplatu za »Nar. Prosv.« skupno sa članarinom.

Na taj način podigao bi se broj pretplatnika na »Narodnu Prosvetu« na broj članova UJU, t. j. broj pretplatnika »Nar. Prosv.« bio bi toliko, koliko je svega učiteljstva u državi.

Nacrt zakona o građanskim školama u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

(Vlad. I. Radojevića.)

I. Opšte odredbe.

Član 1.

Gradanska škola je poseban tip srednje škole.

Njen je zadatak da vaspitava omladinu i da je sprema za praktičan građanski život i za produženje učenja u nižim i srednjim stručnim školama.

Član 2.

Gradanske škole otvara Ministar Prosvete, po saslušanju glavnoga Prosvetnoga Saveta, ili po državnoj potrebi, ili po molbi opštinske uprave nekoga mesta.

Ako se škola otvara po državnoj potrebi, država plaća nastavnike i sama podnosi sve izdatke. A ako se otvara po molbi opštinske uprave, onda država daje samo nastavnike, a sve ostale izdatke podmiruje sama opština iz svojih sredstava.

Član 3.

Gradanska škola može biti: samo za mušku, ili samo za žensku decu ili za mušku i za žensku decu ujedno, naziva se »Državna Gradanska Škola.«

Član 4.

Prema mesnim prilikama i potrebama stanovništva u građanskim školama nastava može

imati pretežno poljoprivredni, ili trgovinski, ili industrijski pravac.

Stoga se ove škole otvaraju i po gradovima i po selima.

Član 5.

Nastava je u građanskim školama za učenike i nčeničice besplatna i neobavezna, u koliko se to ne kosi sa odredbama zakona o osnovnim školama.

Član 6.

Učenje u građanskoj školi traje četiri godine.

Upis učenika vrši se od prvoga do desetoga septembra. A radno vreme i svi odmori u toku školske godine upravljaju se u svemu po zakonu o srednjim školama, u koliko ovim zakonom nije drukče naređeno.

Član 7.

Ako država ili opština nema pogodnoga zemljišta za podizanje školske zgrade i za školsko dvorište, može se koristiti zakonom o eksproprijaciji zemljišta.

Član 8.

Gradanska se škola može otvoriti:
a) ako ima za to budžetske mogućnosti;

LISTEK.

Fr. Suher:

O pomenu risanja.

(Konoc.)

Na ris. kongresu v Bernu se je izjavil znamenit francoski pedagog: »Ena risarska ura je več vredna nego deset ur nazornega nauka!«

Na tisoče in tisoče zgledih so proučili psihologi, da otrok izraža predstave z risanjem. Nova metoda ni metoda mehaničnega posnemanja, ampak predmetu gre vloga predstave stvarjajoče stroke, ki ima isto važnost ko jezik. Iz risanja je napravila ne le samo šolo spoznavanja, ampak skrbi za to, da bogati gojencu zaklad znanja po njegovih lastnih izkušnji.

Zasluge za to imajo: Maitland, Kalifornija; dr. Lukus, Filadelfija; Hamburžani, na Angleškem John Ruskin, Sully, na Nemškem poleg že imenovanih Liewenstein, Lipsko, i. dr.

Učenec obtipava predmet z očmi; ne more pa izražati, kar zaznava. V njegovi duši se odigravajo obsežni procesi ki jim je uzrok trdna volja, to izražati, kar vidi,

Iz vsega se odločno vidi, da predmet ni v pretežni večini spretnost, ampak to, kar je nazorni nauk in kar je jezik: stroka, ki vzbujaja, čisti in ustvarja nove predstave. Spretnost je pa v toliko, kolikor je spretnost vsak predmet na zadnji Herbart-Zillerjevi formalni stopnji t. j. na stopnji vaje. Kerschesteiner in dr. E. Weber uvrščata risanje k nazornemu nauku. Prvi pravi: »Risanje je svoj poseben način izražanja, jezik, godba, kretnja.«

Henry Tunaley (His Majesty Chief Inspector of Drawing Public Elementary Schule) piše: »Risanje je prav tako intelektualna vaja, kakor če se pečemo s katerikoli drugim predmetom v šolskem življenju, ker olajšuje opazovanje, vzbujaja misli (predstave) in vzgaja natančnost v izrazu. Risanje vzbujaja zmožnost večje vrednosti v življenju nego je mehanična natančnost. Izpodbujaja pamet, budi razum za vzrok in učinek, razvija zmožnost analiziranja, ljubezen za lepoto, nežnost in prejemljivost duha, navadi ličnost in vadi roko v natančni spretnosti. — Ako se poučuje risanje dobro, tako da se izraža učenec prosto, tedaj je mogočen činitelj v razvijanju domišljije, pa tudi sile iznajdljivosti. Pa to je le tedaj, ako izpodbujamo učenca pri vsakem

koraku v pouku in razvoju, da svoje moči uporabljaja, izrazujoč se samostojno.«

Kot stroka, ki posreduje med umetniškimi proizvodi in človeškim razumom, nosi prvo vlogo risanje.

Johannes Richter pravi: »Navadite narod pristnega, plemenitega užitka, najblajše zadovoljive življenskega stremjenja, in odprite mu pota, ki vodijo k čistim virom življenja in umetnosti, tedaj ne bo vzkipevala zahteva, da bi surovo zadovoljil svojim čutom, in krčme, igralnice ter brlogi podle razuzdanosti vseh vrst bodo prazne.« Cornelius Gurlitt: »Umetnost more dati vsakemu požirek zdravilja. Misel, da naj umetniška doba nadomešča znanstveno, in da se mora v njej pozdravljati duševni napredek, korak do miru, do edinosti, dobiva vedno več veljave.«

Da pa je treba za umetniško vzgojo znanja tehnike umetniškega delovanja, to naglašajo pedagogi nove dobe. To znanje, da naš predmet, Meumann: »Metoda doživljaja (t. j. umetniškega) ima za pogoj nadrobno znanje prave-

* Tej zahtevi ustreza nova metoda risanja n. pr. v Čehoslovaški. Pri nas se ne bo mogla gojiti tam, kjer je v razredu preveč otrok.

ga umetnikovega tvorjenja, sicer nastane iz nje samovoljna iznajdba namišljenega umetniškega delovanja.«

Foerster piše: »Prava vzgoja k umetnosti bi bila vzgoja k sodelavnosti pri velikem delu premagovanja umetnikovega, ki oduševlja materijo, premaguje usodo in ve sporazumeti protislovja življenja v višjem umevanju. Kdor se ni učil obdelovati nikdar svoje klate, kdor ni znal rabiti dleta proti samemu sebi, ta tudi ne bo nikdar razumel oduševljenega Michelangelovega mramorja. Barbarju ostane kamen.«

Sodelovati more z umetnikom le, kdor zna risati.

Pa tudi iz zgodovine in njenih najznamenitejših zastopnikov se da dokazati velik pomen risanja. Navesti je mogoče tu le malo.

Najprej nahajamo risanje (skiographia, grafika) kot učni predmet pri Grkih.

Aristotel poroča: »Mladina naj se poučuje o grafiki, ker je za življenje potrebna in splošno zelo koristna ter posebno nudi prednost, da se presoja proizvodi umetkov pravilneje. Pa ne le zaradi dobička naj se uč mladina risati (nakupovanje predmetov itd.), ampak tembolj, ker se s to umetnostjo izobrazuje in ostrli zmisel za

b) ako ima za početni razred najmanje trideset učenika-ca, koji će je uredno pohoditi, i
c) ako ima udobnu i zdravu školsku zgradu i potreban nameštaj i učila, što će se komisijski utvrditi.

U komisiju ulaze: jedan državni lekar, jedan državni inženjer, jedan upravitelj građanske škole i jedan školski inspektor ili nadzornik, koje odredi Ministar Prosvete, i jedan predstavnik dotične opštine, kojega odredi opštinski odbor.

Član 9.

Ako na kraju tri uzastopne godine nema više od sto učenika-ca u sva četiri, ili najmanje po dvadeset u trećem i četvrtom razredu, škola će se zatvoriti.

Ali, po predlogu Glavnoga Prosvetnoga Saveta, Ministar Prosvete može zadržati građansku školu i s manjim brojem učenika-ca kad državni interesi to zahtevaju.

Član 10.

Svaka građanska škola ima svoju školsku oblast iz koje mora primati učenike.

No one škole koje su podigle i održavaju pojedine opštine moraju primati prvenstveno decu iz dotičnih opština, pa tek posle i ostalu, ako ima mesta.

Oblasti i bliže odredbe o upisivanju učenika propisuje Ministar Prosvete.

II. Nastava.

Član 11.

U građanskim školama se uči:

1. nauka o veri s moralnim poukama;
 2. srpsko-hrvatsko-slovenački jezik sa osnovama književnosti;
 3. jedan strani živi jezik (francuski, nemački, engleski, ruski, talijanski, češki);
 4. narodna istorija sa najvažnijim događajima iz opšte istorije;
 5. zemljopis naše kraljevine sa osnovama zemljopisa i drugih zemalja;
 6. računica;
 7. geometrija s geometrijskim crtanjem;
 8. knjigovodstvo i korespondencija;
 9. fizika;
 10. kemija;
 11. mineralogija;
 12. botanika, zoologija i antropologija;
 13. higijena;
 14. pouka iz poljoprivrede, industrije i trgovine sa osnovama racionalne i političke ekonomije;
 15. pouka o građanskim dužnostima i pravima sa osnovama zakonodavstva;
 16. slobodno in zanatsko crtanje s modelisanjem;
 17. lepopisanje;
 18. stenografija i pisanje mašinom (daktilografija);
 19. pevanje i muzika;
 20. gimnastika;
 21. praktični ručni radovi, ovi su predmeti obavezni i moraju se predavati na praktičnoj osnovi.
- Veronauka se predaje odvojeno po veroispovednim grupama. Oni učenici za čiju veroispoved nema u školi nastavnika mogu biti oslobođeni verske nastave u školi.

Član 12.

Koji će se predmeti u kojem razredu učiti, u kojem obimu i s koliko časova nedeljno propisuje Ministar Prosvete po saslušanju Glavnoga Prosvetnoga Saveta, a prema glavnom smeru škole.

Pri tom se mora paziti da ukupan broj časova ne bude veći od 26 u I. in II., ni veći od 28 u III. i IV. razredu, računajući tu i praktične radove.

Jedanput utvrđeni nastavni plan i program ne mogu se menjati za one učenike koji su po njima počeli učiti.

Član 13.

Nastava se izvodi u svima razredima i iz svih predmeta na srpsko-hrvatskom ili slovenačkom jeziku.

telesno lepoto. Kajti vsepovsod gledati le na prednosti (dobiček), je nevredno svobodnega in plemenit čutečega.

J. J. Rousseau: »Otroci, ki so navdušeni nagona v posnemanju, poizkušavajo vse risati. Želel bi, da bi se moj gojenec vneta vadi v tej umetnosti, ne prav zaradi umetnosti, ampak da bi dosegel sigurno pogled, in da bi storil svojo roko gibljivo.« Proti vsaki predlogi govori dalje in zahteva risanje po prirodi.

Komensky zahteva: »Šola bodi prijazno mesto, v notranjosti bodi prijazna soba, povsod okrašena z lepimi slikami.« Risanje omenja kot koristno delo v svoji »Didaktiki«.

John Locke zahteva za svojega gojenca risanje, da bi si mogel na potovanjih skicirati.

Joh. Berend Basedow: »Risati in nekoliko slikati bi se vsaka dobrovzgojena mladina morala učiti.«

Hypolit Taine poroča, da je moral v renesančni dobi znati risati vsak dobro vzgojen plemenitaš. Pestalozziji nazor o risanju so bili merodajni za metodo tega predmeta dolgo časa; prav on je bil mnenja, da mora iti risanje pred pisanjem, da roka ne otrpne v poedinah pisalnih oblikah.

Član 14.

U građanskim školama mogu se upotrebljavati samo oni učenici, državnoga ili privatnoga izdanja, koje je odobrio Ministar Prosvete, po pregledu i preporuci Glavnoga Prosvetnoga Saveta.

Član 15.

S pogledom na praktične zadatke škole Upravitelj može, u sporazumu s nadležnim prosvetnim inspektorom, narediti prekid nastave radi praktičnih radova u polju ili u radionici, i to dvaput godišnje po osam, ili jedanput do pet najst dana. Za ovo vreme će se rad i vladanje učenika nadgledati i ocenjivati.

III. Učenici.

Član 16.

U prvi razred građanske škole primaju se učenici i učenice koji su svršili najmanje četiri razreda osnovne škole, a nisu stariji od četrnaest godina.

U starije razrede primaju se oni učenici-ce koji su uredno svršili mlade razrede građanske škole, ili toliko razreda koje stručne ili srednje škole, pošto polože ispit iz onih predmeta koje u svojoj školi nisu učili.

U jednom razredu ne može biti više od 50 učenika-ca. A ako ih bude više, razred se mora podeliti u dva odeljenja.

Član 17.

Koji učenik ili učenica stupi u građansku školu, mora je i svršiti.

A ako učenik-ca napusti školu pre svršetka, a ne stupi u koju drugu školu, mora se vratiti da dovrši osnovnu školu.

Član 18.

Uspeh učenikoga rada i vladanje ocenjuje se neprekidno, a ocena se utvrđuje na kraju svakoga tromesečja.

Na kraju školske godine nastavničko veće daje učenicima godišnje ocene i rešava o prevođenju učenika u stariji razred.

Oni učenici, koji pokažu slab uspeh iz jednoga ili više predmeta, moraju iz tih predmeta polagati razredni ispit u početku iduće školske godine, pa ako i tada pokažu slab uspeh iz više od dva predmeta, ostaviće se da ponove razred.

Razred se može ponoviti samo jedanput, a posle se učenik prevodi u stariji razred i sa slabim ocenama.

Član 19.

Učenici četvrtoga razreda, koji su sve razrede uredno svršili s najmanje dobrim uspehom, polažu na kraju školske godine završni ispit pred ispitnim odborom i dobivaju svedočanstvo da su svršili građansku školu.

Ovo svedočanstvo važi kao svedočanstvo o nižem tečajnom ispitu u srednjim školama za produženje učenja u stručnim školama.

Oni učenici koji su provedeni u stariji razred sa slabim ocenama, po odredbama trećega i četvrtoga stava člana 18., pušće se na završni ispit tek pošto polože razredni ispit iz onih predmeta iz kojih su imali slab uspeh.

Pravila o svima ovim ispitima propisuje Ministar Prosvete pa saslušanju Glavnoga Prosvetnoga Saveta.

Član 20.

Učenici građanskih škola moraju uredno pohoditi predavanja, marljivo obrađivati svoje zadatke i uljudno se vladati — kako u školi tako i van nje.

Neuredni, nemarljivi, neposlušni i neuljudni učenici moraju se kazniti, ako prethodni saveti ne bi na njih uticali.

Kazne su:

- a) opomena,
 - b) ukor,
 - c) udaljenje iz škole za tu školsku godinu, i
 - č) udaljenje iz te škole za svagda.
- Prve dve kazni izreče razredni starišina i upravitelj škole, a druge dve nastavničko veće.

V zvezu z važnostjo predmeta je tudi zahteva po času, ki se mu naj posveti in da naj se goji tudi v domačih nalogah. To je samo po sebi umevno, da je predmet z vsemi drugimi ravnopraven in da se mu mora dati v pravem sorazmerju časa v šoli in doma.

Zato pa tudi določajo navodila k učnim načrtom za risanje na učiteljskih pravilih: »Gojenec pa naj se ne navaja samo, da poučujo jejo risanje kot stroko na prirodi primeren način, ampak vadijo naj se tudi, da uporabljajo risanje in z njim združena upodabljajoča dela v ostalih učnih strokah ljudske šole namenu primerno in da jih tudi učenecem dajo uporabljati.«

Sklepamo: Važnost risarskega pouka se da utemeljiti z občno pedagoškega, s psihološkega posebno, s kulturelnega in socialnega, z občno znanstvenega in posebno zgodovinskega stališča.

Le nedostatna izobrazba in nevednost morata biti vzrok, če bi kdo risanju odgovarjal njegovo važnost. Zato je rekel na umetniškem kongresu v Weimaru poročevalec: »Le v nazadnjaških glavah more igrati risarski pouk vlogo manjvredne stroke.«

Član 21.

Građanske škole posećuju samo redovni učeni-ci-ce.

No ako bi stanje zdravlja nekoga učenika bilo takvo da bi njegovo prisustvo u školi bilo opasno ili po njega, ili po druge učenike, onda mu se može dopustiti da se kod kuće sprema, pa da u početku školske godine polaže ispit iz svih predmeta po čl. 18.

Ovakvo će se postupati i onda kad učenik u toku godine oboli i bolešću bude sprečen da redovno završi školsku godinu sa uspehom.

U oba slučaja potrebnu odluku donosi nastavničko veće po obrazloženoj predlogu Upravitelja škole i školskoga lekara, a odobrava prosvetni inspektor.

Član 22.

Siromašne a odlične učenike, primernoga vladanja, država će pomagati i za vreme učenja u građanskoj školi, u koliko za to bude budžetske mogućnosti.

A one učenike koji se budu naročito odlikovali, država će, po svršetku građanske škole a po predlogu nastavničkog saveta, o svom trošku slati u stručne škole u zemlji ili na strani, da se usavrše u pojedinim naučnim predmetima, ili tehničkim veštinama za koje imaju osobite volje i dara.

IV. Nastavnici.

Član 23.

U građanskim školama su nastavnici:

1. upravitelj,
2. profesori,
3. suplenti,
4. stalni učitelji i
5. privremeni učitelji, a u nedostatku ovih mogu se postavljati i
6. honorarni nastavnici.

Stalni nastavnici su državni činovnici i imaju sva prava koja imaju ostali činovnici građanskoga reda sa istim kvalifikacijama.

Član 24.

Upraznjena mesta upravitelja i stalnih nastavnika popunjavaju se stečajem, po izboru komisije koju odredi Ministar Prosvete na predlog Glavnoga Prosvetnoga Saveta. Postupak je u svemu onakav kakav je pri postavljanju nastavničkoga osoblja u nižim srednjim školama.

Stečaj se razpisuje po grupama nastavnih predmeta za koje je nastavnik potreban.

Bliže odredbe o popunjavanju mesta i radu komisije propisuje Ministar Prosvete po saslušanju Glavnoga Prosvetnoga Saveta.

Član 25.

Za upravitelja građanske škole može se postaviti stalni nastavnik, koji je svršio gimnaziju ili učiteljsku školu, sa ispitom zrelosti, a po tom Višu Pedagošku školu, ili filozofski, tehnički, ili poljoprivredni fakultet na Univerzitetu, ili kakvu njima ravnu stručnu školu, i uspešno radili u školi najmanje deset godina.

Za profesora se može postaviti suplent ili stalni učitelj građanske škole, koji je redovno svršio filozofski, tehnički ili poljoprivredni fakultet, ili Višu Pedagošku školu, ili kakvu njima ravnu stručnu školu, i položio propisani profesorski ispit.

Za suplenta se može postaviti kandidat, koji je kao redovan slušalac, svršio filozofski, ili poljoprivredni, ili tehnički fakultet, ili kakvu priznatu višu stručnu školu, ili Višu Pedagošku školu i položio diplomski ispit iz grupe predmeta koji se u građanskoj školi predavaju.

Za stalnog učitelja građanske škole može se postaviti kandidat koji je, po svršetku učiteljske škole, svršio i kakvu stručnu školu, pa potom uspešno radio u građanskoj ili osnovnoj školi najmanje pet godina i položio propisani ispit.

Za privremenoga učitelja može se postaviti kandidat koji je svršio učiteljsku školu, sa učiteljskim ispitom zrelosti, i uspešno radio u školi najmanje pet godina.

Za stalne i privremene honorarne nastavnike mogu se postavljati lica koja imaju stručnu spremu za nastavnika građanske škole.

Član 26.

Upravitelj građanske škole ima položaj i sva prava direktora niže srednje škole, profesori i suplenti imaju položaj i prava profesora, odnosno suplenta, a stalni učitelji položaj i prava učitelja veština u srednjim školama, a

privremeni učitelji imaju položaj i prava stalnih učitelja osnovnih škola.

Član 27.

Kad kandidat prvi put stupa u nastavničku službu, mora uz molbu podneti Ministarstvu:

- a) svedočanstvo o školovanju;
- b) lekarsko uverenje da je zdrav i za nastavničku službu sposoban;
- c) uverenje nadležne vojne vlasti da je ispunio obavezu služenja u vojsci, ili je uredno regulisao;
- č) uverenje da je podanik Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca;
- d) uverenje o vladanju, ako ne dolazi neposredno iz škole, a ako dolazi iz druge državne službe, mora podneti i overen prepis svojih kondukt lista i odobrenje za promenu struke.

Član 28.

U pogledu nastave i vaspitanja učenika upravitelj i nastavnici građanske škole imaju onakve iste dužnosti kakve imaju direktor i nastavnici nižih srednjih škola.

Pored vršenja upraviteljske dužnosti upravitelj je dužan i predavati sa 6—10 časova nedeljno. Veliki broj učenika i otvaranje paralelnih razreda povlači smanjivanje maksimalnoga broja časova.

Nastavnici moraju imati 16—20 časova nedeljno. Smanjivanje maksimalnoga broja dopušta se razrednim starišinama, nastavnicima koji imaju da pregledaju i popravljaju pismene zadatke i onim koji imaju preko dvadeset godina nastavničke službe.

Član 29.

Kad nastavnik napuni šest godina stalne nastavničke službe u građanskoj školi, stiče pravo da stečajem dobije stalno mesto. (Čl. 24.)

Član 30.

Kad nastavnik stečajem dobije stalno mesto, može se premestiti samo:

1. po obrazloženoj i dovoljno opravdanoj svojoj molbi;
2. po službenoj potrebi, kad se škola zatvori ili se smanji broj odeljenja;
3. po državnoj potrebi, kad i nastavnik da pismeni priistanak;
4. po kazni, kad se krivica ispita i dokaže, ili kad nastavnik za dve godine u istoj školi dobije nepovoljne ocene rada (konduite).

Ove odredbe u svemu važe i za upravitelje. Za premeštaje po molbi i po kazni država ne daje nikakvu naknadu, a za premeštaje po službenoj potrebi (tačka 3 i 4) daje naknadu po zakonu o potpunim i selidbenim troškovima činovnika građanskoga reda.

No, ako je neko mesto oglašeno za teže, država daje naknadu za dolazak i kad se nastavnik prvi put postavlja i kad se premešta. A za odlazak daje naknadu samo onda ako je nastavnik u tom mestu služio najmanje pet godina.

Član 31.

Kad Upravitelj i stalni nastavnici građanskih škola navršše trideset godina stalne službe imaju pravo na onoliku pensiju kolika im je plata.

No oni se mogu zadržati u službi i posle tridesete godine, ako su zdravi i za nastavničku službu sposobni, i ako državna potreba to zahteva. U ovom slučaju davaće im se naročita naknada po odredbama zakona o činovnicima građanskoga reda.

Član 32.

Upravitelj i stalni nastavnici građanske škole mogu se staviti u stanje mira, ili otpustiti iz državne službe i pre navršetka tridesete godine:

1. kad oboje i postanu za nastavničku službu nesposobni;
2. kad svojim radom i vladanjem postanu sposobni za nastavničku službu.

U prvom slučaju biće merodavno mišljenje lekarske komisije koju određuje Ministar Prosvete po molbi oboleloga, ili po zvaničnoj dužnosti; a u drugom, presuda redovnoga ili discipliniranoga suda.

Član 33.

Ako se upravitelj ili nastavnik građanske škole mora staviti u stanje mira zbog telesne ili duševne nesposobnosti, pensija će mu se odrediti tako da na deset godina službe dobije 40% od svoje plate, a posle na svaku godinu još po 3%.

Za slučajeve ispod deset godina važe odredbe zakona o činovnicima građanskog reda.

Član 34.

Upravitelj i stalni nastavnici građanske škole mogu preći u drugu struku samo po odobrenju Ministra Prosvete i onda će im se računati za pensiju sve godine provedene u službi u građanskoj školi. A ako se ponovo vrate u građansku školu, ne mogu imati platu veću nego što bi je imali da nisu struku menjali.

Član 35.

Svi nastavnici, muški i ženski, jednakih kvalifikacija imaju jednaka prava i jednake dužnosti. Ali se ženske mogu postavljati za upravitelje samo u ženskim građanskim školama.

Član 36.

Nastavnici koji služe u težim mestima dobivaju naročiti dodatak, koji određuje Ministar Prosvete u sporazumu s Glavnim Prosvetnim Savetom.

V. Pomoćni organi.

Član 37.

Radi pravilnijega i uspešnijega izvođenja nastave i vaspitanja u građanskoj školi postoje pomoćni organi: poslovođa, knjižničar, čuvar zbiraka i učila, razredni starišina, razredno veće, nastavničko veće i školski lekar.

Član 38.

Poslovođu bira nastavničko veće u početku školske godine između stalnih nastavnika dotične škole.

Poslovođa vodi zapisnike sednica nastavnika koga veća i pomaže upravitelju u opravljanju poslova.

Poslovođa za taj rad ima prava na nagradu, koju određuje Ministar Prosvete.

U slučaju da se nijedan nastavnik ne bi primio te dužnosti po izboru veća, Ministar Prosvete ima prava da sam odredi jednoga od nastavnika za poslovođu.

Član 39.

Za knjižničara nastavničko veće bira, na godinu dana jednoga od stalnih nastavnika dotične škole.

On pod svojom odgovornošću rukuje školskom knjižnicom i knjižnicom đakih udžbenika.

Knjižničar ima prava na naročitu nagradu, koju određuje Ministar Prosvete.

Član 40.

Za čuvare zbiraka učila i drugih nastavnih sredstava upravitelj određuje u početku školske godine, ili kad se ukaže potreba, za svaku zbirku po jednoga nastavnika, koji se po struci i prirodi posla tom zbirkom najviše služi.

Svaki čuvar rukuje dotičnom zbirkom pod svojom materijalnom odgovornošću.

Za stručne nastavnike ova je dužnost obavezna.

Član 41.

U početku školske godine nastavničko veće bira za svaki razred i svako odeljenje razrednoga starešinu.

Za razrednoga starešinu može se izabrati stalni nastavnik, koji predaje, po mogućnosti s najvećim brojem časova, u dotičnom razredu. Samo u nedostatku stalnih nastavnika mogu se uzeti za razredne starešine i privremeni.

Dužnosti su razrednih starešina:

1. da se staraju o radu i opštem obrazovanju učenika svoga razreda;
2. da što češće pohode svoje razrede i upoznaju učenike;
3. da vode prepisku koja se odnosi na učenike njihova razreda;
4. da sazivaju sednice razrednih veća i da im predavaju;
5. da održavaju vezu između učenčkih roditelja i škole radi pouzdanijega uticaja na učenike.

Član 42.

Razredno veće sastavljaju razredni starešini i svi nastavnici koji predaju u jednom razredu ili odeljenju.

Ono drži svoje sednice po pozivu razrednoga starešine ili upravitelja škole, kad god se ukaže potreba, a najmanje jedanput mesečno. — Sednicama predsedava sazivač, a rešava se većinom glasova. U slučaju jednake podele glasova sporno se pitanje upućuje nastavničkom veću.

Dužnosti su razrednoga veća:

1. da se dogovara i utvrđuje način za jednoliko postupanje prema učenicima, kako u pogledu nastave, tako i u pogledu vaspitanja;
2. da na kraju tromesečja utvrđuju učenčke ocene uspeha i vladanja;
3. da na kraju godine podnosi nastavničkom veću izveštaj o svima učenicima radi prevođenja u stariji razred;
4. da podnosi nastavničkom veću izveštaj o nemarljivim i neuljudnim učenicima, koje treba udaljiti iz škole (čl. 20 tač. 3 i 4), i
5. upšte, da pomaže razrednom starešini i upravitelju škole u nadgledanju i vaspitavanju učenika i održavanju veze između škole i učenčkih porodica.

Član 43.

Svaka građanska škola ima svoje nastavničko veće, u koje ulazi upravitelj i svi nastavnici te škole.

Ono drži sednice po pozivu upravitelja škole, kad god se ukaže potreba. — Sednicama predsedava upravitelj škole, ili njegov zastupnik. — Rešava se većinom glasova, a u slučaju jednake podele odlučuje glas predsednikov.

Dužnosti su nastavničkoga veća:

1. da upšte radi na unapređenju nastave i podizanju ugleda svoje škole.
2. da u početku školske godine deli predmete na nastavnike prema njihovoj stručnoj spremi i propisanom broju časova;
3. da utvrđuje raspored časova;
4. da utvrđuje raspored ispita;
5. da izriče učenicima kazne po čl. 20 t. 3 i 4 ovoga zakona;
6. da na kraju godine rešava o prevođenju učenika u stariji razred;
7. da rešava o većim učenčkim izletima radi dopune naučne ili praktične spreme;
8. da rešava o davanju državne pomoći odličnim učenicima, a da ih po svršetku škole predlaže za stručno usavršavanje.

Član 44.

Svaka građanska škola mora imati svoga lekara. On može biti stalan ili honoraran.

Njegove su dužnosti da se stara o popravci zdravstvenih prilika u školi i da učenicima ukaže pomoć kad se razbole.

Po mogućnosti lekar će stalno predavati higijenu, ako za to nema drugoga stručnoga nastavnika.

Blíže odredbe o dužnostima lekara propisane Ministar Prosvete u sporazumu s Ministarstvom Narodnoga Zdravlja.

VI. Privatne škole i učenici.

Član 45.

Na molbu pojedinih građana Ministar Prosvete može, po saslušanju Glavnoga Prosvetnoga Saveta, odobriti otvaranje privatne građanske škole, pod ovim uslovima:

1. da u mestu nema državne građanske škole;
2. da su molioći podanici Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca;
3. da je smer škole potpuno jednak sa smerom državnih građanskih škola i da se u njoj radi po planu i programima državnih škola;
4. da ima dovoljan broj učenika samo one narodnosti za koju se traži odobrenje;
5. da nastavnici budu podanici Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca; da imaju u zemlji stečenu potpunu stručnu spremu, kakva je propisana za državne nastavnike, i da potpuno vladaju srpsko-hrvatskim jezikom;
6. da predložene nastavnike potvrđuje Ministar Prosvete;
7. da je izdržavanje škole obezbeđeno bar za pet godina i da država ima prava pregledanja i odobravanja prihoda i rashoda škole;
8. da se vlasnik škole, odnosno molilac, obavezuje da će nastavnicima davati onoliko platu i dodatak koliko država daje svojim nastavnicima istih kvalifikacija i godina službe;
9. da nastavnicima i njihovim porodicama unapred obezbedi onoliko pensiju koliko država daje svojim nastavnicima i njihovim porodicama;
10. da je zgrada, namenjena za školu, dovoljno prostrana, vidna i zdrava, i da je ozakonjena svojina moliočeva;
11. da ima potreban školski nameštaj, učila i knjižnicu odabranih pedagoških i stručnih dela;
12. da se nastava izvodi na srpsko-hrvatskom jeziku i
13. da se nad celokupnim radom u školi vrši nadzor preko onih istih državnih organa preko kojih se vrši nad državnim školama.

Jedanput otvorenu školu Ministar Prosvete može zatvoriti čim se odstupi od izloženih uslova.

Član 46.

U privatnim građanskim školama ocenjivanje i prevođenje učenika u stariji razred vrši se kao i u državnim građanskim školama.

No završni ispit (član 19) učenici privatnih škola polažu u državnim školama, ili u svojoj školi pred naročitim odborom državnih nastavnika, koje odredi Ministar Prosvete. U odbor ulaze: jedan upravitelj i tri stalna, stručna nastavnika, državnih građanskih škola i predmetni nastavnik dotične privatne škole.

U ovom slučaju školska blagajna plaća članovima odbora dnevnicu i poputninu po zakonu o službenom potovanju viših činovnika.

Član 47.

Učenici koji su se, po predhodnom odobrenju Ministarstva Prosvete ma zbog kakvih uzroka sami pojedinačno spremali kod kuće, moraju polagati ispite, za svaku godinu u državnim građanskim školama.

Za ove ispite plaća se i državna taksa po zakonu o taksama i dnevnica članovima ispitnog odbora.

No ako su deca državnih činovnika, ili službenika, koji po službenom poslu žive na strani za ove se ispite ne naplaćuje ni državna taksa ni dnevnica članovima ispitnog odbora.

VII. Nadzor.

Član 48.

Sve državne i privatne građanske škole stoje pod vrhovnim nadzorom Ministra Prosvete, a on ih nadzira preko stručnih inspektora i oblasnih prosvetnih vlasti.

Blíže odredbe propisane se zakonom o srednjim školama.

VIII. Prelazna naređenja.

Član 49.

Upravitelji i svi stalni nastavnici, koji su dobili osposobljenje i položaj upravitelja, odnosno stalnih nastavnika građanskih škola po dosadašnjim zakonima i zakonskim propisima, zadržavaju svoj položaj i zadobivaju sva prava po ovom zakonu, ako su dan stupanja ovoga zakona imali najmanje šest godina stalne nastavničke službe.

Član 50.

Upravitelji i stalni nastavnici, koji su dobili osposobljenje i položaj upravitelja ili stalnih nastavnika građanskih škola po dosadašnjim zakonima i zakonskim propisima, ali na dan stupanja ovoga zakona na snagu nisu imali punih šest godina stalne nastavničke službe, zadržavaju svoj položaj i prevode se u kategoriju stalnih nastavnika ali su za dalje unapređenje dužni dopuniti svoje kvalifikacije po ovom zakonu.

Član 51.

Profesori i suplenti, koji bi stupili u građansku školu, ili bi se zatekli u njoj kad ovaj nov zakon stupi na snagu, prevešće se na nov položaj u svemu po odredbama zakona o srednjim i stručnim školama.

Član 52.

Privremeni učitelji i sve drugo nastavničko osoblje, koje se zatekne u građanskim školama kad ovaj zakon stupi na snagu, a nije još dobilo potrebno osposobljenje, stavlja se na raspoloženje Ministru Prosvete da se rasporedi po osnovnim i drugim školama za koje imaju osposobljenje.

Član 53.

Nastavnici osnovnih škola, koji su uspešno radili u građanskoj školi, kao zastupnici nastavnika naučnih predmeta bar tri školske godine, ili su pohađali specijalne tečajeve i spremali se za nastavnike građanskih škola, mogu se pustiti da polažu ispit osposobljenja do kraja 1923 godine, a pred komisijom koju odredi Ministar Prosvete.

Član 54.

Kad ovaj zakon stupi na snagu zatvoriće se sve privatne škole građanske, koje se u roku od godine dana ne saobrazu sa odredbama ovoga zakona.

Član 55.

Ovaj zakon stupa na snagu od dana kad ga kralj potpiše i bude obnarodovan u Službenim Novinama. Od tada prestaju važiti svi zakoni i propisi koji se s njim kose.

Načelnik Odeljenja za Osnovnu Nastavu,

Vlad. J. Radojević, s. r.

Iz Jugoslavije.

— Glavnomu uredniku »Napreja«. Z ozirom na Vaše trditve v 273 šte. »Napreja« z dne 3. decembra t. l. izjavljamo, da g. Rudolf Dostal, strokovni tajnik pov. UJU z zadnjo našo notico naslovljeno na Vas ni v nobeni zvezi in da je ni čital prej nego je list izšel. To ugotavljamo brez kakage posebnega naročila. Enako ugotavljamo, da so se in se morajo po pravilih in poslovniku vršiti volitve vodstva naše organizacije, t. j. ožjega sosveta v vsakem slučaju in edinole po listkih, torej tajno. Ne vemo, če ste na pravi poti, da ste se udeležili neodgovornim ljudem, ki Vas vedoma in hotoma napačno poučujejo o naših razmerah in tudi ste si nadelo zelo slabo nalogo, ako je Vaš program zaletavati se v vodstvo organizacije in razkričavati »UJU kot lažjorganizacijo« po slov. javnosti, kakor ste se izrazili in ste to storili v »Napreju« od 3. t. m. — izpod naše strehe. — Zatorej je tudi pesem o smeteh, ki so potrebne metle, drugačna, nego jo Vi navajate. — Predobro poznamo mišljenje naših zastopnikov v O. Z. in predobro poznajo oni naše načelno stališče in mišljenje do poduradnikov in specijalno glede maksimiranja, da bi to vprašanje lahko bilo podlaga pustolovstvu kakih »Naprejevih« so-mišljenikov. Poduradniki imajo v učitelstvu vedno solidarne sotovariše, o čemur so lahko prepričani, zato tem odločneje odklanjamo »Naprejevo« atako. — V Ljubljani, 4. decembra 1922. — Uredništvo »Učiteljskega Tovariša«.

— Poverjenstvu UJU v Ljubljani. Pevčeky sbor Moravských učitelek. V Brně 23. listopadu 1922. Drazí bratři, a milé sestry! Při svém koncertním zájezdu do Vaší krásné Jugoslavie byly jsme zahrnuty tak srdečnými projevy slovenského přátelství a lásky, že náš pobyt u Vás zanechá v nás mocné a milé vzpomínky. Svou přízeň pojevíli i ste nám vlídným přijetím a darem květinovým. Věnovali jste se nám celou duší, a proto byly jsme tak šťastny ve Vašem středu. Prosíme, abyste od nás vzdálených přijali vřelý díky a zachovali nám i pro budoucnost své přátelství. Se srdečným pozdravem Sbor moravských učitelek: Krista Stejskalová, předsedka, Daniela Bartošová edntelka.

— V današnji številki prinašamo uvodnik in načrt zakona o meščanskih šolah v srbohrvatskem jeziku. Uvodnik, ker zadeva tudi naš stanovski krog izven Slovenije; opozarjamo pa tudi naše tovariše, tovariše in okrajna društva nanj, ker smatramo vprašanje našega stanovskega tiska za temelj in predpogoj našega stanovskega delovanja. Kar je v človeškem telesu žilevje, ki gradi telo z novo krvjo, to je za narod, stranko, organizacijo tisk, ki prinaša narodu, stranki, stanu novega duha in novega življenja. — Naprošeni smo od naše centrale, da izjavimo svoje mišljenje in pripombe k načrtu zakona o meščanskih šolah. Prosimo naše meščanskošolske tovariše in tovariše, v prvi vrsti one, ki so organizirani v UJU, da nam čimprej javijo svoje mnenje in predloge, da jih javimo centrali UJU v Beogradu, ki se namerava s posebno vlogo obrniti v tej zadevi na ministra prosvete in do merodajnih faktorjev.

— Seznanji v zadevi nabave cenejših živil naj se pošiljajo uradno na pristojne

okrajne (mestne) šolske svete ne pa na poverjenstvo UJU.

— Iz naroda za narod«. Vzorno delavna Mariborska javna ljudska knjižnica (Narodni dom) obrača svojo dobrotljivo pozornost tudi učiteljstvu na deželi. Gosp. dr. Reisman je v svoji vzgledni požrtvovalnosti pripravljen povodom zborovanja učiteljskega društva za Mariborsko okolico otvoriti takoj ob sklepu zborovanja (tokrat dne 14. decembra) izposojevalno uro samo za učiteljstvo. Knjižnica ima bogato zalogo slovenskih, srbohrvatskih in drugih knjig vseh strok na razpolago. Učiteljstvo se blagovoli s to kulturno napravo dobro okoristiti. Reflektante vodi ob sklepu zborovanja društveni predsednik v knjižnico.

— Radvanje pri Mariboru. Povodom sijajno uspele velike veselice »Vinske trgatve« v Radvanju, ki je vrgla šolski kuhinji 7 tisoč Din dohodkov, je daroval g. Srečko Pihlar, trgovec z manufakturnim blagom v Gosposki ulici v Mariboru »javni šolski knjižnici« v Radvanju 100 Din, za kar se mu izreka javno zahvala. Učiteljstvo naj blagovoli to šoli naklonjeno tvrdko pri svojih soobčanih priporočiti. — Šolsko vodstvo.

— Na okulističnem oddelku bolnice v Ljubljani se nahaja tov. Rudolf Kueg. Znanci in prijatelji so mu dobrodošli vsak dan od 1.—3. popoldne na šte. 5.

— Jugoslovanski Matici v Ljubljani je poslalo šolsko vodstvo v Bukovšici 1000 znamk, ki jih je šolski vodja zbral v šoli in izven nje v korist naših ubogih trpečih bratov.

Prekmurski tovariši - domačini bi lahko imeli malo več obzira v medsebojnem občevaranju. Kjerkoli so v družbi, sami, ali pa s tovariši nedomačini, jo vedno udarito še v blaženi madžarsčini, ne glede na to da je mi ne razumemo. V prvi vrsti so tu prizadeti tovariši »Slovenci« iz »Goričkoga«. Kaj si pa bodo mislili tamošnji Slovenci-domačini o tem, da govori slovenski učitelj med seboj madžarski in kakšen utis naredi to na nas »Prišleke« si lahko mislite. Zavedati se morajo, da so jugoslovanski učitelji, ki morajo biti zmorni slovenskega jezika. Če so Slovenci, naj občevarajo tudi slovensko med seboj, kar tudi jako vzgojevalno vpliva na narodno vzgojo. Kdor tega neče ali ni zmožen, pa naj gre tja, kjer bo lahko brez strahu po svoji srčni želji klepetal oni zveličavni jezik.

— Popravek. Našo notico o tovarišu Jos. Kobalu popravljamo na njegovo prošnjo v toliko, da ni bil ravnatelj zavoda za slepe, ampak samo začasni vodja šole za slepe.

— Javna šolska knjižnica v Radvanju kupi po 30 komadov I. in II. del Mohorjevih pesmaric. Ljube tovarišice in tovariši mariborskega okraja so prošeni te pesmarice odkupiti ter jih donesti k učit. zborovanju dne 14. decembra v Maribor. Pesmarice se nujno rabijo za pevski zbor, ki se je ustanovil za vzbujanje narodne zavesti za Studence Pekre. Limbuš in Radvanje. — Šolsko vodstvo.

— Knjige Slov. Šolske Matice za leto 1922. izidejo po Novem letu. Prosim nujno tov. poverjenike, da mi dorošljejo seznam članov sigurno do 10. t. m. Zelo jih potrebujem za sestavo letnega poročila. Pavel Plesničar, blagajnik S. Š. M. — Ljubljana, Komenskega ulica 8.

Naša gospodarska organizacija.

— Rezervni sklad. Prostovoljni organizacijski davek — 1922. (Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.) 15. izkaz. 60 Din: Učiteljski zbor — Barje. Ta prispevek je ležal že dalje časa v moji miznici na objavo, kajti pričakoval sem še drugih prispevkov. Pričakal pa nisem skoraj ničesar. Slabi časi so zdaj. Upam pa, da mi bo sv. Miklavž vsaj deloma napolnil že skoraj prazno blagajno, sicer bom moral napovedati konkurz. Tovariši in tovarišice! Tudi v teh hudih časih nam ne sme izginiti naša stanovska zavest. Z brezbriznostjo ne bomo dosegli prav ničesar, zato imejmo malo več smisla za prepotrebni naš rezervni sklad! V kakšne namene se je porabila do sedaj nabrana vsota, Vam bom o priliki natančno povedal. Zdravo! — 5 Din: Ivan Vuga — Komenda pri Kamniku. — Današnji izkaz 65 Din. Prej izkazanih 8217.50 Din. Skupaj 8282.50 Din. — Ivan Petrič, Ljubljana, VII., Gasilska c. 172.

— Darila »Učiteljskemu domu« v Mariboru 7% obveznic drž. inv. posojila (s kuponu od meseca septembra 1922.): Grmovšek Miloš, okr. šol. nadzornik, Slov. gradec 1 à 100 Din! Nerat Anton, učitelj, Maribor, 2 à 100 Din! Stanzer Josip, učitelj, Maribor 2 à 100 Din, skupaj 5 obveznic à 100 Din in zadnjič izkazanih 25 obveznic je 30 obveznic à 100 Dn = 3000 Din. Na praznik nar. ujedinjenja nabral tov. Kožuh 30 Din.

—g Darila »Učiteljskemu konviktu« v Ljubljani. 7% obveznice državnega investicijskega posojila (s kuponi od meseca septembra 1922 dalje): Andrej Pirjevec, šolski voditelj na Remšniku, 1 à 100 Din; Drago Bitenc, učitelj v Št. Vidu nad Ljubljano, 1 à 100 Din; Aleksander Jelčnik, učitelj v Št. Vidu nad Ljubljano, 1 à 100 Din; Josip Gale, učitelj v Št. Vidu nad Ljubljano, 1 à 100 Din; Borštnerjeva, učiteljica v Št. Vidu nad Ljubljano, 1 à 100 Din; Angela Petričeva, učiteljica na Barju (Ljubljana), 1 à 100 Din; Metod Kumel, učitelj na Viču, 1 à 100 Din; (s kuponi od meseca marca 1923): Štefanija Kokaljeva, učiteljica na manjšinski šoli v Ljubljani, 3 à 100 Din; skupaj 10 obveznic à 100 Din in prej izkazanih 30 obveznic à 100 Din — 4000 Din. Lepa hvala! Tovariši in tovarišice, pridno tekmuje!

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

— Članicam in poverjenicam društva »Slovenskih učiteljskih«. Poverjenice in članice prosimo, da pošljejo članarino (3 Din letno) na naslov t. č. tajnice K. Šinkovčeve v Ljubljani, Bleiweisova c. 9. Na ljubljanskih šolah naj pobere ena tovarišica članarino in jo izroči tajnici. Doslej ni izkazane še skoraj nič plačane članarine. — Odbor.

+ ODBOROVA SEJA UČITELJSKEGA DRUŠTVA ZA MARIBORSKI ŠOLSKI OKRAJ se vrši dne 14. decembra t. l. v Mariboru v restavraciji »Narodnega doma« ob pol 10. uri predpoldne v zadevi volitev učiteljskih zastopnikov v višji šolski svet. Društveni funkcionarji pridite točno ali pošljite svoje namestnike! — A. Spreitz, t. č. predsednik.

+ RADOVLJIŠKO OKRAJNO UČITELJSKO DRUŠTVO zbora dne 14. decembra t. l. (četrtek) ob 2. uri popoldne na Jesenicah. Na zborovanju predava tov. Zupančič: »Črtice iz zgodovine nacijske ekonomije«. — V svoji seji je odbor dognal, da 40 članov ni plačalo še ničesar oziroma le delno članarino za leto 1922. Ker UJU zahteva od društva naročnino za liste in drugo za vse člane, je odbor sklenil, na preneha biti član tisti, kdor do 15. decembra ne plača cele članarine. Takim se 1. januarja 1923 ustavijo listi, a članarina se iztirja v pravih predvidenim potom. — 14. decembra se dotičnikom tedaj ponuja prilika. — Odbor.

+ SLOVENJEBISTRIŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO ZBORUJE dne 14. decembra — četrtek — ob pol 11. v dekliški šoli v Slov. Bistrici s sledečim sporedom: 1. Zadnji zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. »Risanje kot jezik« predava ravnatelj Drag. Humek. 4. Slučajnosti. — Plagajničarka bo pobirala udmino za Šol. Matico. — Kdor še ni poravnal udmine za učiteljsko društvo, naj nese poslano mu položnico kar na pošto. Ako stori napram organizaciji vsak svojo dolžnost pravočasno, potem ne more priti zamera. Ob pol 10. je pevka vaja, ki je za pevce obvezna. Ker je na dnevnem redu zanimivo predavanje in ker se bodo obravnavale važne društvene zadeve, pričakuje polnoštevilne udeležbe — predsednik.

+ KONJIŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo v soboto dne 14. okt. t. l. v Konjicah ob prav lepi udeležbi. Tov. predsednik se je ugodno spominjal vrlega, dne 30. avg. t. l. umrlega tov. Jak. Pukmeistra, ki je svoječasno služboval v Vitanju, Čadramu in na Heblju ter bil med najzvestejšimi našega društva. Bodí mu zemljica lahka! Nadalje je pozdravil novi članici Marijo Rezaškovo in Emilijo Lehmanovo in člana B. Gselmana in Ant. Bratkoviča ter podal besedo tov. Kržiču.

Poročilo slednjega o celjski skupščini se je vzel z odobravanjem na znanje.

Pravilnik in poslovnik o nadziranju šolskih vrstov se prečitata in sprejmeta. Za poročevalca o šolskih vrstovih v okraju je izvoljen tov. Časl. Obila priznanja je želo predavanje tov. ica Bezlaeve o Ganglovi: Drugi čitanki.

Resolucije: Končno so se soglasno sprejele sledeče resolucije:

1. Učiteljsko konjiškega okraja najodločneje protestira proti ukinjenju 30. milj. Din v proračunu prosvete za Slovenijo, ker to ukinjenje ni samo v veliko škodo šoli in učitelstvu, ampak je tudi v nasprotju z obstoječimi zakoni — torej brezstidno kršenje avtoritete zakona, ker so se vsled tega ukinjenja ustavile šol. voditeljem zakonito določene, v dekretih zajamčene pravilne doklade, učiteljem žen. r. del, prikrajšale zakonitim potom določene dnevnice, ukinili zakonitim potom otvorne vzporednice, odpustili pravilno nameščeni učitelji — novinci, prepovedalo nastavljanje novih učnih moči na zakonito sistemiziranih službenih mestih ter se ukinili prosti predmeti na srednjih šolah in učiteljskih;

2. Zahteva v svrhu čuvanja avtoritete zakonov in z ozirom na to, da je s tem močno ogroženo šolstvo in narodna prosveta v Sloveniji ter so s tem materijelno oškodovane v času, ko je draginja dosegla svoj višek, cele kategorije učitelstva, da se ukinjeni znesek takoj zopet vpostavi;

3. zahteva garancijo, da se taki slučaj, ki vzbujajo upravičeno vznemirjenje in ogorčenje med učitelstvom in v najširših plasteh naroda, ne bodo ponavljali;

4. zahteva, da se po treh letih vendar izvede čl. 33. zakona z dne 23. jul. 1919. 5. odst., ki se glasi: Stalni učitelji(ce) imajo pravico do brezplačnega stanovanja in kuriva ali do po-

vračila v denarju za to. Ta zakon je kakor vsi drugi zakoni sankcioniran od Njeg. Veličanstva kralja in bi se moral izvrševati po vsej državi. Da se ne izvršuje je le omalovaževanje zakonov merodajnih krogov v škodo učitelstva;

5. zahteva, da se zakon o osnovnih in me-

ščanskih šolah čimprej izdela in uzakoni.

+ UČITELJSKO DRUŠTO ZA KOČEVSKI OKRAJ je zborovalo dne 3. novembra t. l. v Ribnici na deški osnovni šoli. Zborovanja se je udeležilo 39 članov. Predsednik odpravi zborovanje: pozdravi navzoče — posebno nove tovariše in tovarišice, ki so se danes prvič udeležili zborovanja. Želi jim, da se vedno odzovejo društvenim zborovanjem, da tako čimprej spoznajo delovanje društva za šolo; kakor tudi moč združništva in organizacije. V svojem poročilu se spominja tov. predsednik tudi najbližjih veselih in žalostnih obležit — Kumanovo — Rapallo — Koroški plebiscit. G. ravnatelj Skrbinek, ki nam je obljubil, da poseti s svojim predavanjem tudi naše zborovanje, je bil ta dan zadržan. Upamo, da nas obišče prihodnjik, kar gotovo vsi najbolj želimo. Nekateri tovariši, so svojo odsotnost opravičili, mnogo jih je pa še, ki se te dolžnosti ne zavedajo.

Poročilo o skupščinah. Tov. Ločnikar Fr. nam je podal krasno nepristransko — zgodovinsko podprto poročilo o naših skupščinah na Bledu in v Sarajevu. Kako globoko je bilo predavanje zamišljeno in obenem zanimivo so nam pokazale pozneje številne debate. Za stvarno poročilo, najiskrenejša hvala!

Snovanje učit. krožka. Tov. Dore Betriani, nam je bil podal kratko navodilo, o zasnovanju učiteljskih krožkov v našem okraju, na katerih bi se učitelstvo posameznih šol vedno lahko informiralo, o najnovejših šolskih vprašanjih in o društvenem delovanju sploh. Ti krožki bi bili kot nekako nadomestilo za vsakomesta zborovanja, katera so v teh dragih časih za mnoge precej občutna. Ves kočevski okraj je razdeljen na štiri dele in sicer: Kočevje in sodni okraj Kočevje. Ribnica - Dolenja vas. Vel. Lašče-Dobropolje in Sodražica - Loški potok. Vsi imenovani kraji bi služili kot središče teh krožkov, kjer bi se zbirali učitelji vseh sosednjih šol. Poročevalci na teh krožkih bi bili v prvi vrsti odborniki društva; po potrebi bi se določili tudi poseben referent. Stroške za predavatelja prevzemo tovariši dotičnega okoliša. Nasvet in navodilo poročevalca, se je vzel z velikim odobravanjem na znanje.

Samopomoč. O učit. društvu »Samopomoč« je poročal tov. A. Mervič. Sklene se, da prevzame tov. Jože Jaklič, učitelj v Kočevju vsa dela in agitacijo za to društvo, na katerega naj se tudi vsi tovariši obračajo, s tozadevnimi vprašanji.

Risanje. Kratak obris in pojasnilo o knjigi Ivo Jančič: Najnovejšo risanje v ljudski šoli poda tov. A. Završnik. Knjiga je priporočljiva, a glavno kar je, treba se je tudi poprijeti praktičnega dela, če hočemo, da nam bodo take knjige res koristile. Sklene se, da se ustanovijo po možnosti mali tečajji za risanje, kjer bi se to, kar je v knjigi narisano, tudi praktično izvedlo. Če ne bode to mogoče doseči s tečajji za vse učitelstvo, se bo skušalo to doseči na krožkih. Enako postopanje, kakor za izobrazbo v risanju, se bode skušalo doseči tudi za telovadbo. Sprejeto.

Predlogi: Sprejet je bil tudi predlog, da se društvo tudi stiri in v resolucijami »Učiteljskega društva za Ptuj in ptujsko okolič« z dne 19. oktobra 1922. U. T., v kolikor so one danes še aktualne.

Ker ni bilo drugih predlogov, zaključil tov. predsednik lepo uspešno zborovanje.

Književnost in umetnost.

—k Ewald K.: Mati narava pripoveduje. Slovenski mladini povedal P. H. K. Ewald je eno izmed najbolj znanih imen novejši nemške literature, zato je bila gotovo srečna misel podjetne Učiteljske tiskarne, da je poklonila naši slovenski mladini eno njegovih najlepših knjig v slovenskem jeziku. Zbirka vsebuje 14 prekrasnih pravljic in bajk iz življenja večno lepe narave. Vse kažejo pisateljevo bujno fantazijo, sijajen pripovedni talent in gorko ljubezen do narave. Prepričani smo, da po knjigi ne bo segala samo naša mladina, temveč tudi odraslo občinstvo, saj je gotovo to ena najlepših tovrstnih knjig na današnjem našem knjižnem trgu. Učiteljska tiskarna ji je dala tudi okusno zunanjo opremo.

—k Oton Zupančič: Ciciban. V založbi »Jug« v Ljubljani je išla te dni gotovo najpri- ljubljenejša mladinska knjiga kar jih je dosedaj zšla v naši literaturi: Ciciban. Knjiga se dobiva v Matici knjižarni na Kongresnem trgu poslopje Filharmonične družbe in stane trdo vezana 9 Din.

—k Dr. J. Štolba: »Stari grehi«. Veseloigra v treh dejanjih. Preložil Fr. Govekar. V Ljubljani 1923. Zgoraj omenjena veseloigra, ki je pravkar izšla, bo dobro služila vsem podeželskim odrom in jo zato toplo priporočamo.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl Ewald K.: Mati narava pripoveduje. Slov. mladini povedal P. H. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 216. Cena vezani knjigi 24 Din.

—kpl Češke prayljice. Poslovenil dr. Ivan Lah. Ilustriral Rajko Šubic. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena 12 Din.

—kpl V založbi »Jug«, ki je odprla novo knjižarno na Kongresnem trgu v Ljubljani je izšel: 1. Zupančičev: Ciciban, II. izdaja. Vezan 9 Din. 2. Zupančič: Mlada pota. Velika izdaja z 2 risbami akad. slikarja Gvido Birolle. 15 Din.

—kpl Tiskovna zadruga v Ljubljani. V naši založbi je ravnokar izšla knjiga dr. J. Štolba: »Stari grehi«. Veseloigra v treh dejanjih. Izdala Zveza kulturnih društev v Ljubljani. Strani 78. Cena 7 Din., po pošti 75 para več.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

J. P. v C. Običajno nam je ravnateljstvo učiteljskega poslalo izid usposobljenosti preizkušeni. Letos nismo od ljubljanskih ravateljstev prešli še obvestila, zato tudi ne moremo priobčiti izida, dasi bi to radi storili, ker ste Vi že tretji, ki se obračate v tej zadevi na nas.

Pristopite k „Jugoslovanski Matici“

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

Štev. 807.

RAZPIS UČITELJSKIH SLUŽB.

Z dovoljenjem višjega šolskega sveta se razpisujejo v stalno namestitev nastopne učiteljske službe:

1. služba okrajnega pomožnega učitelja za ljutomerski politični okraj;

2. Sv. Križ blizu Ljutomeru, šestrazrednica; 2 službi za učitelje.

Pravilno opremljene prošnje je vlagati po predpisani službeni poti do

31. grudnia 1922.

in sicer za službo pod štev. 1. pri okrajnem šolskem svetu v Ljutomeru, pod štev. 2. pri krajnem šolskem svetu Sv. Križ.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru, dne 28. novembra 1922.

Predsedn. namestnik: I. Koropec, l. r.

Štev. 772/4.

RAZPIS UČITELJSKIH SLUŽB.

V prevalskem šolskem okraju se razpisujejo s pooblastilom višjega šolskega sveta nastopne službe v stalno namestitev:

1. Služba nadučitelja in 1 učiteljice na trirazrednici v Libelčah.

2. Voditeljske službe na enorazrednicah na Ojstrici, Strojni, Holmcu in v Št. Danijelu.

3. Služba učiteljice na dvorazrednici v Kotljah.

Stanovanje povsod prosto. Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo po službeni poti do dne

30. decembra 1922

pri podpisnem okrajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet v Prevaljah,

dne 30. novembra 1922.

Predsednik: Koropec, s. r.

Štev. 513/III.

RAZPIS UČITELJSKIH SLUŽB V STALNO NAMESTITEV.

1. Št. Andraž nad Polzelo, 2 razr., služba za učiteljico;

2. Škalske Cirkovce, I. razred, služba za šolskega voditelja;

3. Velenje, 6 razr. z 1 vzp., služba za učitelja;

4. Zavodnje, I. razr., služba za šolskega voditelja.

Pravilno opremljene prošnje je vlagati po predpisani službeni poti do dne

31. decembra 1922

pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Okrajni šolski svet šoštanski v Slovenj-gradu,

dne 30. novembra 1922.

Štev. 619/II.

RAZPIS UČITELJSKIH SLUŽB V STALNO NAMESTITEV.

1. Kapla, 4 razr., nadučiteljska služba, 1 služba za učitelja in ena služba za učiteljico;

2. Remšnik, 3 razr., nadučiteljska služba in 1 služba za učitelja ali za učiteljico;

3. Sv. Primož na Pohorju, 1 razr., služba za šolskega voditelja;

4. Trbenje, 2 razr., služba za učiteljico;

5. Vuhred, 2 razr., služba za učitelja ali za učiteljico.

Pravilno opremljene prošnje je vlagati po predpisani službeni poti do dne

31. decembra 1922

pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Okrajni šolski svet marenberški v Slovenjgradu,

dne 30. novembra 1922.

Štev. 529/R-1.

RAZPIS UČNEGA MESTA UČITELJICE.

Na štirirazrednici pri Sv. Križu pri Rogaški Slatini se razpisuje učno mesto učiteljice v stalno nameščenje. Postavno opremljene prošnje se pošljejo po službeni poti krajnemu šolskemu svetu pri Sv. Križu pri Rogaški Slatini

do 31. decembra 1922.

Okrajni šolski svet rogaški v Ptuj,

23. novembra 1922.

Predsednik: Dr. Pirkmaier, m. p.

Štev. 1803/I.

RAZPIS UČITELJSKIH SLUŽB.

Z dovoljenjem višjega šolskega sveta se razpisujejo nastopne učiteljske službe v stalno namestitev.

1. Fram, petrazrednica, služba za učitelja.

2. Št. Ilj v Sl. gor., petrazrednica z eno vzporednico, služba za učitelja;

3. Jarenina, petrazrednica, služba za učitelja ali učiteljico;

4. Kamnica, petrazrednica, služba za učiteljico;

5. Limbuš, petrazrednica, nadučiteljska služba, služba za učitelja in učiteljico;

6. Sv. Lovrenc nad Mariborom, petrazrednica z eno vzpor., nadučiteljska služba in služba za učiteljico;

7. Pod Velko, (pošta Brezno ob Dravi), enorazrednica, služba za učitelja-voditelja;

8. Razvanje, (pošta Hoče), trirazrednica, služba za učiteljico;

9. Slivnica p. Mariboru, štirirazrednica, služba za učitelja.

Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo po službeni poti do

28. decembra 1922.

pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Kdor prosi za več služb obenem, mora vložiti za vsako službo posebno prošnjo, opremljeno s službeno razprednico.

Okrajni šolski svet Maribor, dne 26. novembra 1922.

Štev. 1547/1555.

RAZPIS UČITELJSKIH SLUŽB.

Z dovoljenjem višjega šolskega sveta se s tem razpisujejo v tukajšnjem šolskem okraju v stalno namestitev naslednje nadučiteljske in učiteljske službe.

1. Sv. Andraž v Slovenskih Gorah, trirazrednica, 1 učiteljska služba.

2. Breg pri Ptuj, petrazrednica, služba nadučitelja,

3. Sv. Janž na Dravskem Polju, štirirazrednica, — nadučiteljska in 2 učiteljski službi (ena le za moške prosilce);

4. Sv. Marjeta pri Ptuj, šestrazrednica — 3 učiteljske službe (1 le za moške prosilce);

5. Polenšak, trirazrednica, — nadučiteljska in 1 učiteljska služba;

6. Ptujška Gora, štirirazrednica, 1 učiteljska služba;

7. Stoprce pri Rogatcu — trirazrednica, 1 učiteljska služba;

8. Sv. Vid pri Ptuj, — šestrazrednica, 1 učiteljska služba;

9. Vurberg, trirazrednica, — dve učiteljski službi;

10. Zavrč, štirirazrednica, — 2 učiteljski službi, (ena le za moške prosilce).

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim potom vlagati pri označenih krajnih šolskih svetih

do 30. decembra 1922.

Okrajni šolski svet ptujski,

dne 2. novembra 1922.

Predsednik: Dr. Pirkmaier, m. p.

Št. 563.

RAZPIS NADUČITELJSKE SLUŽBE.

Vsled pooblastila višjega šolskega sveta z dne 10. novembra 1922, štev. 12.381, se razpisuje nadučiteljska služba na dvorazredni osnovni šoli na Blanci v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlože službenim potom najkasneje do dne

31. decembra 1922.

podpisnemu okrajnemu šolskemu svetu.

Okrajni šolski svet sevnški v Brežicah,

dne 26. novembra 1922.

Štev. 313.

RAZPIS UČIT. SLUŽB V STALNO NAMESTITEV.

1. Bočna, 2 razr., nadučiteljska služba in služba za učitelja ali za učiteljico. (Posebno pripravno za učiteljsko dvojico. Prosto stanovanje).

2. Solčava, I. razred, služba za šolskega voditelja. (Prosto stanovanje).

3. Šmartno ob Dreti, 3 razr. nadučiteljska služba. (Prosto stanovanje).

4. Nova Štifta, 2 razdr., nadučiteljska služba in služba za učitelja ali učiteljico. (Oba prosto stanovanje).

Pravilno opremljene prošnje je vlagati po predpisani službeni poti do dne

31. decembra 1922.

pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Okrajni šolski svet Gornji grad v Celju,

dne 27. novembra 1922.